

MONITORING ŠKŮDCŮ POLNÍ ZELENINY

19. TÝDEN (5.5.2025)

Kamil Holý

Výzkumný tým: Integrovaná ochrana zemědělských plodin proti škůdcům

Národní centrum zemědělského
a potravinářského výzkumu

Zprávy jsou zveřejňovány v Zelinářském zpravodaji, na Rostlinolékařském portálu a umístěny na webových stránkách **CARC**: www.carc.cz. Monitoring je podpořen z prostředků MZe - NAP (Národní akční plán k bezpečnému používání pesticidů).

Výskyt škůdců

Tento týden je na škůdce bohatý, objevují se nové druhy, chladnější počasí výskyt neomezí, pouze zpomalí rychlost vývoje vajíček a larev. Klade květilka zelná, řepná a další květilky, které mohou zničit klíčící rostliny. Líhnou se dospělci osenice polní a dalších mūr, housenky zatím nejsou. S různou intenzitou škodí dřepčící, znovu se objevují dospělci krytonosců. Mšic je méně než min. týden, ale v teplejších dnech se migrace obnoví. V blízkosti řepek jsou již molice, hromadný přelet bude až koncem měsíce nebo v červnu. Mandelinka bramborová naletuje do odkrytých porostů a klade vajíčka, vzácně již první larvy. Porost ředkvičky napadly larvy tiplic.

Přezimující polyfágní škůdci - drátovci na sledovaných plochách se zeleninou nejsou zatím významní, zničené rostliny lze nalézt na zahrádkách nebo jiných plodinách, např. na cukrovce až 6 drátovců/rostlinu. Polyfágní přezimující housenky osenic, které okusují/překusují nadzemní části rostlin nebo poškozují podzemní orgány, by se již měly kuklit (líhnout se dospělci), může škodit až nová generace. Raritou je poškození ředkvičky larvami tiplic, které přezimovaly a před kuklením jsou nejžravější.

Brukvovitá zelenina - začíná kladení květilky zelné. Početnost dřepčίκů je variabilní, v závislosti na lokalitě a ošetření. Objevují se noví dospělci krytonosců, doba výskytu dospělců se prodlužuje a s nárůstem početnosti na řepkách meziročně vzrůstá i škodlivost na zelenině - v některých lokalitách budou škodit kontinuálně od jara do léta. V řapících a stoncích mohou být larvy krytonosců, napadené stonky tmavnou, lámou se a dochází k rozvoji chorob. Mšic je méně, k obnovení náletu dojde nejspíše až s oteplením. Vajíčka bělásků jsou ničena ochranou proti jiným škůdcům. Mohou se vyskytnout první molice, ale nalezeny zatím jen u řepek.

Ostatní zelenina - třásněnky na cibuli zůstávají v nízkém množství, občas je více nymf. Začínají naletovat různé druhy mšic, které mohou škodit ve více plodinách. V počátcích výskytu bývají většinou regulovány sluněčky a dalšími predátory. Na hrachu pokračuje žír listopasů, mohou se objevit kyjatky, v nasávacích pastech ÚKZÚZ jsou odchyty zatím nízké. Na řepě jsou první miny od květilky řepné, ve stejné době se vyskytují i květilka všežravá a další druhy škodící na různých plodinách - pokud nevzchází rostliny, mohou být semena v půdě vyžrána larvami květilek. Klade mandelinka bramborová, vzácně již první larvičky, přelet do letošních brambor se bude zintenzivňovat. Lokálně a vzácně mohou škodit larvy tiplic.

Riziková: dřepčící, drátovci, květilky, krytonosci, mšice, třásněnky, mandelinka bramborová

Dřepčící rodu *Phyllotreta*

- početnost je variabilní v závislosti na lokalitě a ošetření. V malém množství škodí i dřepčík olejkový.

Monitoring - do listů jsou vykousané drobné jamky, které splývají, v blízkosti jsou černí nebo světle pruhovaní dospělci několika druhů.

Ochrana - ponechat zakrytí porostů netkanou textilií nebo použít síť proti hmyzu. Při vysokém výskytu a poškození listové plochy u nezakrytých výsadb ošetřit insekticidem.

Mšice

- početnost mšic oproti minulému týdnu ubyla, ale po oteplení se nálet obnoví. Mohou být ve většině plodin.

Monitoring - prohlídka listů a srdéček, ve kterých se mohou ukrývat. Nepřímo lze sledovat podle přítomnosti slunéček, které se za mšicemi stěhují do porostů.

Ochrana - početnost je nízká, přímé škody sáním nejsou, regulaci mohou zajistit predátoři. Ochrana má smysl pouze v porostech, ve kterých mšice přenášejí virózy.

Krytonosci

- stále naletují noví dospělci, zdá se, že z jarního a letního škůdce se posouvá do kontinuální škodlivosti od brzkého jara až do léta, podobně jako dřepčící. U dříve napadených rostlin se může projevit žír larev.

Monitoring - počet dospělců se monitoruje prohlídkou/oklepem rostlin. Přítomnost v porostu se pozná podle vpichů v řapících nebo stonku. V místě vpichu může být snůška vajíček ukrytá uvnitř řapíku. Larvy mohou způsobit změnu zbarvení řapíku v místě žíru,

které následně napadají choroby a může docházet až k praskání. Z řapíků se mohou prožrat až do stonku nebo do konzumní části kedlubny.

Ochrana - provádí se proti dospělcům před vykladením vajíček. Při nízkém výskytu larev při sklizni utrhnout napadený list.

Květilka zelná

- začíná kladení první generace, z prvních vajíček se mohou líhnout larvy.

Monitoring - bílá vajíčka kladena ve shlucích, vzácně jednotlivě, na části rostlin dotýkajících se půdy. Dospělci podobní na další, hojně druhy dvoukřídlých, monitoring se v praxi neprovádí.

Ochrana - moření sadby; síť proti hmyzu; ošetření proti dospělcům při výskytu prvních vajíček.

Květilky - další druhy

- v době kladení květilky zelné kladou vajíčka i další druhy škodlivých květilek. Na řepách jsou miny na listech od k. řepové, květilka všežravá a další druhy vyžírají klíčící semena v půdě (okurky, fazole, sója aj.).

Monitoring - liší se dle druhu květilky a plodiny, u květilky řepné jsou bílá vajíčka na spodní straně listu, ostatní druhy se monitorují odchycem dospělců do žlutých misek, na žluté lepové desky, nebo smýkáním. Určení do rodu je obtížné, vyžaduje stereomikroskop s dobrým zvětšením.

Ochrana - moření semen a sadby, síť proti hmyzu, ošetření proti dospělcům před vykladením vajíček.

Mořice vlašovičnicková

- v blízkosti řepky nalezeny dospělci a vajíčka (na 10 rostlin cca 6 dospělců), nejedná se o hromadnou migraci, ta bude až koncem května/zač. června. Většina porostů zatím bez výskytu.

Monitoring - bílí dospělci a vajíčka na spodní straně listů.

Ochrana - sítě proti hmyzu; ošetření proti dospělcům před vykladením, dospělci jsou nejcitlivější k insekticidům, kombinovat pyretroidy + olej.

Drátovci - sledování ukončeno

- v závislosti na početnosti a plodině budou škodit až do začátku léta. Po letní pauze obnoví škodlivost od srpna/září až do sklizně citlivých plodin v pozdním podzimu.

Mandelinka bramborová

- dospělci migrují do letošních porostů, začínají klást vajíčka, z prvních vajíček se líhnou larvičky (zatím jen na výdrolech brambor z loňska).

Monitoring - prohlídka listů, barevní dospělci, larvy i vajíčka se nadají přehlédnout.

Ochrana - STŘÍDAT účinné látky s různým mechanismem účinku (spinosad x diamidy), pokud si vyselektujete rezistentní mandelinky, nebude za pár let čím ošetřovat.

Třásněnky

- na cibuli zůstává výskyt nízký, na brukvovité zelenině zatím nezjištěny.

Monitoring - dospělci jsou většinou ukryti mezi listy u báze, při vyšším výskytu nebo za teplého počasí je část jedinců i volně na

listech. Nymfy jsou světlé, nejčastěji ukryté mezi nahloučenými listy, snadno se zamění za světlá zrnka písku. Posátá místa jsou světlá, stříbrná, někdy s kupičkami tmavého trusu.

Ochrana - při začínajícím poškození listů sáním. Mladé nymfy jsou ukryté mezi nahloučenými listy, kde na ně přípravky nefungují - počkat, až se začnou rozlézat volně na listy. Účinnost postřiku závisí na kvalitě ošetření, je třeba seřadit postřikovač takovým způsobem, aby byla pokryta ideálně celá plocha listů, pokud zůstane mezi kapkami neošetřená plocha, přežije část třásněnek i spor hub, které se přemnoží a předčasně listy zničí.

Listopasi r. *Sitona*

- růstem rostlin klesá poškozená plocha, dospělci zůstávají v porostech.

Monitoring - sledovat procento poškozené plochy listů.

Ochrana - většinou se neprovádí, poškození nebývá významné.

Tiplice

- v minulosti častí škůdci, v současnosti škodlivost vzácná, i když dospělců je v krajině dostatek - dávají přednost vývoji na nezemědělských plochách.

Monitoring - v blízkosti požerků na podzemních částech nebo těsně nad zemí tmavé larvy až 2 cm dlouhé (velké druhy až 4 cm), na první pohled mohou připomínat housenky osenic, ale nemají nohy.

Ochrana - vzhledem k vzácné škodlivosti není vyřešena. Při výskytu přezimujících larev v půdě nedávat na pozemek citlivé plodiny, nebo aplikovat granulované insekticidy proti drátovcům při setí/sázení (kde jsou povoleny), moření sadby. Kde se to

ekonomicky vyplatí, aplikovat dravé hlístice. V lokalitách s pravidelnou škodlivostí ošetření porostů při výskytu dospělců - zabránit kladení.

přítomnost mšic na rostlinách. Postupně budou přibývat další predátoři a parazitoidi. Zvyšuje se početnost pavouků, ale s početností jeden pavouk na několik rostlin je jejich význam zanedbatelný.

Užitečné organismy

- s migrací mšic se v porostech objevují slunéčka, která v počátcích výskytu prozradí

Vajíčka květilky zelné

Vlevo vylíhlá (splasklá), vpravo čerstvě nakladená

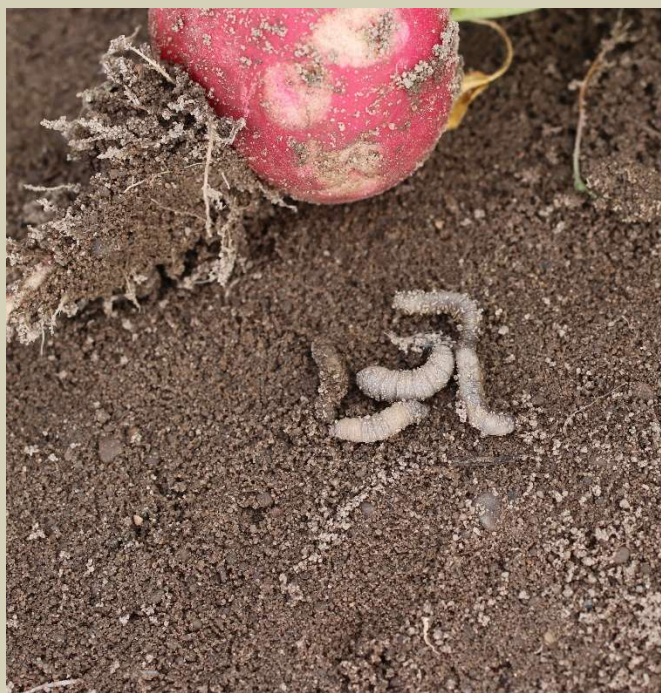
Na rostlinách jsou vpichy od krytonosců i dospělci

Z řepky se stěhují molice a další škůdci, vzdálenější porosty jsou na tom lépe

Dospělci tiplic jsou hojní až velmi hojní, škodlivost larev je vzácná

Poškození ředkvičky larvami tiplic nejspíše z rodu *Nephrotoma*, na m² jsou desítky larev

Poškození larvami tiplic - povrchový žír

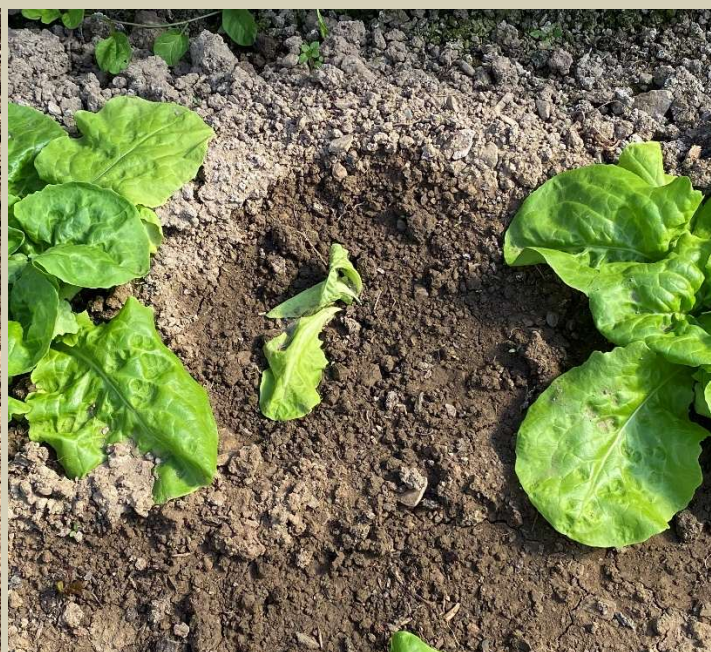
Tiplice - 2 larvy, vpravo kukla s pochvami křídel

Larva tiplice se pozná podle výrůstků na konci zadečku (vlevo) a zatažitelné, drobné (hemicephalní) hlavy s kusadly

Klubko drátovců na kořenech řepy

Salát zničený drátovi

Mandelinka bramborová - kladení + líhnutí prvních larev

Samec osenice polní - vyvěsit feromonové lapáky, orientačně sledovat odchyty v nejbližším světelném lapáku ÚKZÚZ dostupném na Rostlinolékařském portálu